

Capitolul 1.

UNIUNEA EUROPEANĂ: PRINCIPII. VALORI. PRIORITĂȚI

1.1. Aspecte conceptuale și fenomenologice referitoare la Uniunea Europeană

Construcția proiectului de Uniune Europeană a fost marcată, de-a lungul timpului, de o cascadă inovativă de proiecte dintre cele mai complexe - economice, financiare, sociale, instituționale, societale, medicale, militare, energetice, cu valoare pragmatică de politică externă și internă care susțin omul și relația lui cu mediul și societatea ca nucleu al viziunii și perspectivei filozofice, etice, morale, social-economice, strategice și diplomatice. Proiectul este unul viu și foarte dinamic; început cu mult înainte de 1950 când a avut loc ratificarea Tratatului de la Lisabona, metamorfozarea lui continuă și astăzi.

Părinții fondatori ai Uniunii Europene au preluat, din experiența istorică și politică acumulată de-a lungul vremii în cultura mondială, ideea că relațiile dintre oameni și pentru oameni trebuie guvernate în baza unui format de drept public și privat construit cu migală și tenacitate, rigoare și claritate. Astfel, dezvoltării consolidate i-a revenit calificativul comunitar înainte de a deveni fundamentul realist determinat în Tratat, în hotărâri adoptate de instituțiile abilitate, în instanțe competente pentru instituții, în reguli de reciprocitate acceptate, respectate și asumate de fiecare stat membru.

Uniunea Europeană, dirijată în baza unui sistem legislativ armonizat, se adresează unei comunități largi. Sistemul, viu și versatil, se află în permanentă evoluție, mișcare și modificare ceea ce, prin proceduri de revizuire specifice, permite buna aplicare a tratatelor, urmărirea intereselor de natură economică, socială, politică, organizatorică și instituțională în regiune, apărarea drepturilor și intereselor cetățenilor europeni. Modificările sunt operate prin tratate acceptate, recunoscute și implementate de toate țările din zonă.

Uniunea Europeană a luat ființă ca urmare a deciziei comune a unora dintre cele mai proeminente, apreciate și avangardiste personalități din Belgia, Danemarca, R.F. a Germaniei, Grecia, Spania, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Țările de Jos,

Portugalia, Marea Britanie, prin punerea în aplicare a unei perspective moderne privind viitorul integrării europene, pe baza particularităților naționale, a principiilor și valorilor comune ale Comunităților Europene, definite în detaliu prin:

- moștenirea religioasă, culturală și umanistă a statelor Europei care constituie baza respectării drepturilor și valorilor individuale și societale și fundamentul democrației în lume,
- necesitatea stabilirii unei Europe unite și rezistente menite să reducă și, eventual, să elimine divizarea continentului european,
- nevoia de promovare universală a principiilor de libertate, democrație, de respectare a drepturilor omului și a statului de drept,
- nevoia de a respecta drepturile sociale fundamentale definite prin *Carta Comunitară a Drepturilor Sociale Fundamentale ale Lucrătorilor* din 1989 și *Carta Socială Europeană* din 1961/intrată în vigoare în 1965,
- dorința de a întări solidaritatea între popoare, respectarea istoriei, culturii și tradițiilor fiecăruia,
- dorința de a consolida caracterul democratic și de a eficientiza funcționarea instituțiilor, pentru a mijloci îndeplinirea misiunilor încredințate, într-un cadru instituțional unic și în condiții optime,
- dorința de a consolida economia fiecăreia dintre țările membre, de a asigura tuturor un drum comun spre progres și dezvoltare prin stabilirea unei comunități economice și monetare care să promoveze o monedă unică și stabilă¹,
- interesul de a promova dezvoltarea sustenabilă, creșterea economică și bunăstarea socială a tuturor popoarelor țărilor membre,
- decizia de a crea și implementa - *cetățenia europeană* – pentru toți locuitorii Europei Unite,
- dorința de a crea o nouă identitate a zonei europene prin promovarea păcii, stabilității² și securității generale inclusiv prin definirea prin consens și implementarea unei politici comune de apărare în zonă³,
- posibilitatea de a facilita libera circulație a bunurilor, mărfurilor și a tuturor cetățenilor prin crearea unui spațiu comun bazat pe drepturi și libertate, securitate și apărare,

¹ renascc.eu/legislație

² Profiroiu Marius, Irina Popescu (2003), *Politici europene*, Editura Economică, Colecția Administrație, ISBN 973-590-811-5.

³ Profiroiu Marius, Irina Popescu, Alina Profiroiu (2008), *Instituții și Politici Europene*, Editura Economică.

- posibilitatea de a crea o uniune tot mai puternică între națiunile europene, un spațiu în care deciziile să respecte cetățeanul, munca, viața și apartenența sa la societatea modernă,
- crearea unui mediu adecvat care să sprijine integrarea europeană⁴.

Considerând toate aceste argumente împreună cu beneficiile și idealurile lor, ctitorii au decis să instituie Uniunea Europeană iar țările membre să aloce „Uniunii” drepturile necesare implementării obiectivelor stabilite.

Principiile și valorile pe care s-a clădit Uniunea Europeană au fost agreate și legiferate în *Tratatul privind Uniunea Europeană* și respectiv *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, cele două tratate având aceeași putere juridică.

Figura nr. 1.1 Țările Uniunii Europene

Sursa: <https://www.capital.ro/se-schimba-harta-uniunii-europene-inca-doua-tari-ar-putea-deveni.html>

⁴ Miron Dumitru, Ovidiu Folcu, (2008) *Economia integrării europene*, Editura Universitară, București, ISBN 978-973-749-316-3.

Ulterior, alte state europene au devenit membre ale Uniunii: Bulgaria, Cehia, Cipru, Țările Baltice - Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Malta, Austria, Polonia, România, Slovenia, Slovacia, Finlanda și Suedia.

Cadrul legal care statuează principiile și valorile, atribuțiile și domeniile de competențe ale Uniunii Europene precum și instituțiile sale este legiferat prin *Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, ambele tratate având aceeași putere juridică.

Principiile Uniunii includ ideea de cooperare și loialitate, respect reciproc și colaborare în exercitarea drepturilor și îndeplinirea îndatoririlor, în conformitate cu tratatele sale. De asemenea, încorporează principiile funcționării Uniunii, respectiv Autoritatea de Responsabilitate, Autoritatea de Subsidiaritate și Autoritatea de Proportionalitate:

Conform **principiului atribuirii**, Uniunea poate acționa numai în limita competențelor atribuite de către statele membre pentru atingerea obiectivelor propuse prin tratate.

Principiul subsidiarității conferă Uniunii posibilitatea de intervenție acolo unde obiectivele propuse nu pot fi realizate în mod satisfăcător de către statele membre la nici unul din nivele - local, regional sau central. Intervenția la nivel central va facilita realizarea mai bună a dezideratelor având în vedere dimensiunile și efectele acțiunilor preconizate. Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității prevede procedura aplicabilă de către Parlamentele naționale și de către instituțiile Uniunii pentru respectarea principiilor subsidiarității și proporționalității.

Proportionalitatea reglementează modul în care Uniunea Europeană își exercită puterile. Principiul funcționează la fel ca principiul subsidiarității. Conform principiului proporționalității, pentru a-și atinge obiectivele, Uniunea Europeană ia doar măsurile de care este nevoie și nu mai mult.

Democrația constituie alt principiu fundamental al Uniunii Europene. Toate statele membre au întotdeauna dreptul de vot iar membrii Parlamentului European sunt aleși prin vot public direct. Activitățile Uniunii sunt reglementate de următoarele trei principii democratice:

- **Egalitate** - toți cetățenii trebuie tratați echitabil de către toate instituțiile europene.